

U 26/2022 vp
Suojeluasiantuntija Hanna Aho
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
YmV 19.4.2022

U 26/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rakennusten energiatehokkuudesta (uudelleenlaadittu)

Luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Luonnonsuojeluliiton mielestä komission esitys on oikeansuuntainen, mutta sen tavoitetasoa ja velvoitteita tulee nostaa vastaamaan ilmastokriisin vakavuutta. Ennen kaikkea EU:n on säädeltävä rakennuksen koko elinkaaren hiilijalanjälkeä.

Rakennuskannan päästöintensiteetin vähentäminen on keskeistä, jotta Eurooppa saavuttaa ilmastoneutraaliuden vuonna 2050. Selkeä suunnitelma on tarpeellinen rakennusten hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi. Komission ehdotus rakennusten energiatehokkuudesta ei kuitenkaan ole riittävä, sillä se ei ole linjassa 55 prosentin kokonaispäästöjen vähentämisen kanssa vuoteen 2030 mennessä. Rakennusten suorien päästöjen pitäisi vähentyä 50 prosenttia ja rakennusten kuluttaman energian epäsuorien päästöjen vähentyä 60 prosenttia vuoteen 2030 mennessä, jotta pysytään Pariisin sopimuksen tavoitteissa.

Lisäksi ehdotuksen tulisi sisältää tehokkaat keinot vähentää rakennuksen materiaalien hiilidioksidipäästöjä. Ehdotus keskittyy kuitenkin rakennusten käyttövaiheen päästöihin, ja rakennuksen koko elinkaaren hiilijalanjälkeen se asettaa vain raportointitavoitteita. Rakennusten käytön päästöjen puolittaminen vuoteen 2030 mennessä vaatii rakennusmateriaalien päästöjen vähentämistä 40 prosentilla. Rakennusten enegiatehokkuusdirektiivi on tärkein ohjauskeino, jolla voidaan puuttua rakennusten kasvihuonekaasupäästöihin. Tästä syystä direktiiviuudistukseen tulisi sisällyttää koko rakennuksen elinkaaren hiilijalanjäljen huomiointi, jotta rakennuskannan hiilidioksidipäästöjen määrää pystytään tehokkaasti vähentämään.

Uudisrakentaminen

Uusien rakennusten tulee olla edelläkävijöitä, jotta vihreä siirtymä saadaan vauhtiin rakentamisessa ja asumisessa. Tästä syystä ehdotuksessa pitäisi aikaistaa vaatimusta päästöttömistä rakennuksista niin, että uusien rakennusten, sekä julkisten että yksityisten, tulisi olla päästöttömiä rakennuksia vuodesta 2025 alkaen.

Ehdotuksessa esitetyt päästöttömän rakennuksen primäärienergiankulutuksen sitovat enimmäisarvot ovat riittämättömiä. Ne eivät vastaa rakennusalan uusinta osaamista energiatehokkuudessa ja tekniikassa, eivätkä edistyneempien jäsenmaiden rakennusmääräyksiä. Esimerkiksi Tanskassa vuodesta 2020 suurin sallittu energiantarve per vuosi ja neliö on uusissa asuinrakennuksissa 20 kWh/m² vuodessa, kun taas liitteessä III ehdotetut kynnysarvot asuinrakennuksille Pohjoismaissa on >75 kWh/m² vuodessa. Ehdotuksen arvot vertautuvat komissio vuoden 2016 suosituksiin lähes nollaenergia rakennuksista. Liitteen III primäärienergian käytön kynnysarvoja tulee alentaa, jotta uusi rakennuskanta on linjassa EU:n ilmastoneutraaliustavoitteen kanssa.

Ehdotusta tulee parantaa myös rakennuksen koko elinkaaren hiilijalanjäljen (Global Warming Potential, GWP) osalta. Komission tulisi kehittää uusien rakennusten elinkaarithokkuuden laskentaa ja primäärienergian kulutuksen tapaan luoda asteittain tiukkenevat kynnysarvot, jotka tulisi sisällyttää liitteeseen III. Uusien rakennusten koko elinkaaren hiilijalanjäljen laskenta ja raportointi tulee aloittaa vuodesta 2025 ja jäsenvaltioille tulisi velvollisuus laatia aikataulu, jonka tahdissa uusien rakennusten koko elinkaaren hiilijalanjälki laskee.

Olemassa olevat rakennukset

Komission esitys kansallisesta perusparannussuunnitelmasta on hyvä. Se luo pohjaa pitkäjänteiselle työlle päästövähennysten aikaansaamiseksi rakennussektorilla. Energiatehokkuuden tulisi ohjata rakentamista. Sen varmistamiseksi artikla 3 tulisi lisätä suora viittaus energiatehokkuus ensin -periaatteeseen perusparannussuunnitelmia ohjaavana keskeisenä periaatteena. Lisäksi artiklaan 3 ja liitteeseen II tulee lisätä vaatimuksia jäsenvaltioille kehittää kansallisia tiekarttoja rakennusten koko elinkaaren hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi.

Energiatodistukset

Komission esitys energiatodistuksista on hyvä. Energiatodistusten laajennettu soveltamisala, laadun parantaminen ja vertailukelpoisuuden vahvistaminen parantaa tietopohjaa rakennuskannasta. Suurimmassa osassa rakennuksista Euroopassa ei ole energiatodistusta. Päivitetty ja ajantasainen tieto koko unionin rakennuskannasta on tärkeää, jotta voidaan arvioida energiatehokkuuden kehittymistä rakennuskannassa. Energiatodistukset linkittyvät vaatimuksiin energiatehokkuuden vähimmäistasojen kanssa. Koska energiatodistukset eivät kata läheskään kaikkia rakennuksia unionin alueella, energiatodistusten tulisi olla pakollisia kaikissa julkisissa ja yksityisissä rakennuksissa viimeistään vuonna 2027.

Energiatehokkuuden vähimmäistasot

Energiatehokkuuden vähimmäistasojen kunnianhimoa on nostettava. Energiatehokkuuden vähimmäistasovaatimusten tulisi koskea kaikkia rakennuksia, kaikkia energiatehokkuusluokkia ja aikataulun tulee heijastaa EU:n vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitetta. Asuinrakennusten kohdalla ei ole syytä odottaa, vaan kun komissio esittää energiatehokkuusluokka F:n ja G:n poistumista asteittain vuosina 2027 ja 2030 julkisten tahojen rakennuksista, tulee tuon poiston kohdistua kaikkiin F- ja G- luokan rakennuksiin, myös asuinrakennuksiin.

Energiaremonteilla on tärkeä saavuttaa mahdollisimman suuri nousu energiatehokkuudessa ja nostaa olemassa olevia rakennuksia mahdollisimman korkealle energiatehokkuusluokassa. Pitkälle menevän perusparannuksen (deep renovation) tulee olla ensisijainen korjausmuoto aina kun se on mahdollista, jotta vältetään puolittaisilta energiaremonteilta, jotka jättävät rakennukset vuosiksi alempiin energialuokkiin.

Tärkeää on myös vahvistaa taloudellista ja teknistä tukea koskevia säännöksiä erityisesti heikossa asemassa oleville, pienituloisille ja energiaköyhille kotitalouksille johdonmukaisesti yhdessä energiatehokkuusdirektiivin ja sosiaalisen ilmastonrahaston perustamista koskevan ehdotuksen kanssa.

Pitkälle menevä perusparannus

Pitkälle menevän perusparannuksen määritelmää tulee vahvistaa. Artiklan 2 kohdassa 19 oleva pitkälle menevän perusparannuksen määritelmää on selvennettävä, jotta vältetään sen yhdistäminen erilaisiin kansallisiin rakennusten nollaenergia- ja nollapäästömääritelmiin.

Lisäksi ehdotetussa määritelmässä ei oteta huomioon rakennuksen energiatehokkuutta ennen perusparannusta. Nykyisen sanamuodon mukaan kaikkia korjauksia, joilla päästään parhaimpaan energialuokkaan (energialuokka A), voidaan pitää pitkälle menevänä perusparannuksena sen lähtökohdasta riippumatta. Vaikka lopputulos on sama, huonimpien energialuokkien F- tai G- luokan rakennuksen pitkälle menevä perusparannus tuottaa huomattavasti suuremman energiansäästön kuin B- tai C-luokan rakennuksessa.

Kun lähtötason tarkastelu jää määritelmästä, vaarana on, että todelliset pitkälle menevät perusparannukset, jotka tuovat huomattavasti parannusta rakennuksen energiatehokkuuteen, eivät toteudu. Sen sijaan investoinnit voivat ohjautua pinnallisempiin energiaremontteihin.

Huolenamme on, että yhdessä ehdotetun artiklan 15 kohdan 11 määräysten kanssa, jotka edellyttävät jäsenvaltioita kannustamaan pitkälle menevien perusparannuksien toteutumista korkeammalla taloudellisella, verotuksellisella, hallinnollisella ja teknisellä tuella, pitkälle menevänä perusparannuksena pidetään mitä tahansa toimenpidettä, joka johtaa vähintään 30 prosentin kokonaisvähennykseen primäärienergian tarpeesta. Artiklassa 15 säädettyjen taloudellisten kannustimien kriteerien epäjohtonmukaisuus ja kunnianhimoisuuden puute uhkaavat estää julkisten varojen kohdentamisen energialuokissa huonoimpiin ja eniten remonttia kaipaaviin rakennuksiin. Siksi komission ehdottama artikla 15 tulee muuttaa nostamalla pitkälle menevän perusparannuksen kannustimien kynnysarvoa 30 prosentista 60 prosentin kokonaisvähennykseen primäärienergian tarpeesta.

Muuta

On ristiriitaista, että valtioneuvosto haluaa mahdollisuuden rajata puolustusvoimien rakennukset rakennuksien energiatehokkuutta koskevan direktiivin ulkopuolelle, kun ehdotetussa keskipitkän aikavälin ilmasto-suunnitelmassa on todettu, että puolustusvoimat painottaa päästövähennystoimissaan erityisesti rakennusten energiatehokkuutta ja kiinteistöenergiaa.

Lisätietoja

- Anna Ikonen, suojeleasiantuntija, anna.ikonen@sll.fi, p. 044 491 4269